

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Mundus Aspectabilis Philosophice Consideratus

Falck, Joseph

Augustae Vindelicorum, 1740

§. VI. De Morbis & interitu Plantarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95848](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95848)

ex dictis de æstu maris &c. Anima denique supplet & perficit ea, quæ ab aliis causis obtineri non possunt.

Succus deinde multiplici percolatione defæcatus, multiplici fermentatione attenuatus & concoctus, multiplicique circulatione præparatus, per plantam quaquaversum diffunditur ac distribuitur; quarum pars una servit ad plantæ nutritionem, altera ad augmentum, dum in ipsam transit substantiam plantæ, cui adgeneratur. Adveniente porrò hyeme arbores fructus & folia deponunt, tum quia frigore constringuntur fibræ, & ita succo intercluditur via, tum quia etiam deficit succi materia, tota æstate subministrata; rursumque hyberno tempore colligitur, ut redeunte verno subministretur.

§. VI.

De Morbis & interitu Plantarum.

Suis laborant morbis plantæ: imprimis inter exteriores morborum causas recensetur rubigo, quæ in leguminibus & frugibus à roscido quodam acrisque humore exorta, interiorem plantæ substantiam corrumpit. Unde Virgilius: *Mox & frumentis labor additus, ut mala culmis esset rubigo.* 2. Rubigini accedit roratio, dum nimia imbris copia plantarum flores excutuntur, nimioque humore fibræ radicis & cortex supra modum mollescent, dissolvuntur, & corrumpuntur. 3. Est ustilago, seu carbunculatio; unde Plinius, *Carbunculare*, inquit, *vites dicuntur, ut quodam uredinis carbone exusta.* Tunc autem exuri dicuntur, cum humor roscidus gelida nocte in vitis gemma constringitur, vel cum post illapsum copiosum rorem sol illico ardet; tunc enim salinæ roris particule, ubi ardore solis agitantur, è poris plantarum præsertim tenerarum egrèdi nequeunt, quin eosdem poros, imò & fibras lacerent: vel etiam cum nimio solis ardore plantarum fibræ præ nimia ficcitate torrentur, nec amplius succo nutritio transitum permittunt.

4. Grandinis tactus ad ustilaginem accedit: plantæ enim grandine copiosiori tactæ nigrescent, & fructus non edunt, subinde in aliquot annos, & hoc non tantum, quia percussæ quatuntur, sed etiam propter ipsam grandinis materiam, quæ subeundo per poros acredine sua plantas lædit, & interdum enecat. Ob eandem rationem urina & sales aciores in majori copia plantas interrimunt. 5. Vermiculatio nihil aliud est, quàm infecta vermiculorum in arbores irruptio, à quibus corroduntur plantæ, præsertim quæ suaves fructus ferunt: huiusmodi autem infecta inhaerent vel foliis, vel floribus aut fructibus, sæpius radici, interdum etiam ipsi succo & medullæ. Unde oriantur, dicitur inferius, ubi de infectis. 6. Vermiculationi affinis est lepra, quæ oritur à plantis, ut vocant, parasitis, de qua postea. 7. Nonnunquam deficiunt plantæ, vel cum nimio solis æstu arefcit terra, & humor omnis consumitur, vel cum frigore nimium aspero eorum radix constringitur, cuius ideo fibræ remissio postea frigore lacerantur. 8. Denique ultima & communis plantarum interitus causa & occumbendi modus est, cum arbores senio consumuntur, vitiatis nempe vel carie vel putredine, aut alio modo partibus, ita ut alimentum nec recipere, nec retinere, nec distribuere planta possit; quidquid enim hîc est inferius, illud tandem atteritur, pugnantibus scilicet contrariis.

Quares,

Quæres, cur aliquando sæviente hyeme intereant ingentes arbores, tenues autem plantæ, uti triticum, servantur illæ sæ? cur etiam quædam plantæ citius frondescent & floreat, quàm aliæ? Resp. ad 1. quia tales arbores poros habent ampliores, qui particulis frigorificis pervii sunt, cum econtra viam iis intercludant tenuiores. Ad 2. dico, id fieri, tum quia est talis pororum & fibrarum in quibusdam dispositio, ut facilius calore solis dilatari possint, tum quia major succi copia in radicum ventriculo per hyemem colligitur, tum quia indigent succo magis aqueo, minúsque concocto. Hinc arbores, quæ habent succum magis aquosum, frondescent citius, quia aquosus humor facilius attenuatur & concoquitur, quàm succus oleosus & spiritosus; hinc nuces, olive, vitæ tardius fructus promunt.

§. VII.

Remedia contra morbos Plantarum.

Axioma notum, contraria contrariis curantur, etiam plantis convenit: hinc contra nimium solis ardorem plantis medemur per umbram; ubi nimia est siccitas, per irrigationem; si frigidior est aura, plantas tegimus: quanquam remedia contra enumeratos superius morbos sæpius vel non sint in nostra potestate, vel difficiliora, quàm ut commodè applicari possint. Ut tamen notatum est, potissimus arborum morbus est earundem scabies aut lepra, quæ oritur ex musco cortici adnascente, eodémque modo se habet in regno vegetabili, sicut infecta in regno animali: constat enim muscus veluti plantis minoribus, quarum 37. species numerat D. Vaillant in solo agro Parisiensi; arboribus sunt perniciosissimæ, dum iis surripiunt humorem salivarium, & propterea parasitæ dicuntur. Plerumque ortum habent, ut de animalculis dicetur, à seminibus exiguis, quæ huc illuc vento transferuntur, & inhaerent lignis putridis, ruderibus, tectis, & potissimum arborum corticibus propter eorum scabritiem.

Muscum abraderè, tempore præsertim pluvio, huic morbo quidem est remedium, sed tædiosum, nec penitus extirpat malum, succrescentibus denuò parasitis: aliud excogitavit D. Ressons; vult nempe, ut mense Martio vel Aprili cortex incidatur usque ad lignum trunci, per lineam rectam à ramis inferioribus usque ad terram, & istud, quantum fieri potest, ex parte soli opposita, ut nempe fissura, quæ post incisionem primò ampliatur, facilius dein coalescat. Experientia docet, remedium esse proficuum; nam post incisionem humor salivarius stagnans in cortice facilius circulatur, & apertis semel viis motum suum continuat, etiam postquam cicatrix coaluit: plantæ verò parasitæ substracto alimento pereunt; cum præterea per humorem sursum ascendentem impediuntur protuberantiæ & inæqualitates, quas humor stagnans causat in cortice, eidem non tam facilè inhaerent parasitarum semina, & felicius crescit arbor. Dantur etiam plantæ parasitæ infra terram, quæ aliis plantis, uti croco, mortem causant: & hæc quoque, si alicubi natæ sint, extirpandæ sunt, sulcando & vertendo terram.

§. VIII.